

SMS Donau III. (1888/1893-1920) csavaros korvett (fregatt). Utóbb átnevezték Sibenikre

(Az utolsó gőzkorvett vagy csavaros korvett, amit az Osztrák-Magyar Monarchia flottája számára építettek. A Monarchia egy Donau nevű vitorlás fregattja 1811-ben süllyedt el a rajta volt kincsekkel és lőszerrel együtt. Kiemelésével 1889-ben kísérleteztek.⁷³⁰ Így a Donau III. a gőzhajók között viseli a képzeletbeli III-as számot.) Az SMS Donau egyike az osztrák-magyar flotta legnagyobb fakorvetjeinek, egyedül a Saida múlja felül.⁷³¹ Testvérhajója nincsen, bár van aki a Saida-t (1876) annak tekinti.

SMS Donau (III.)

Vízkeszítési kapacitása: 2306 hosszú tonna (máshol 2340, vagy 2343 vagy 2530 tonna)

Feltöltve 3440 tonna⁷³³

(A sajtótól eltérően máshol feltöltés nélkül 2530,30 tonna, feltöltve 2938,60 tonna, de szerintem ez téves adat. A korabeli sajtó soha nem ír még megközelítő számokat sem.)

Hossza: Vízvonalon: 70 m (229 láb 8 hüvelyk)

(Itt is vannak eltérő adatok: Legnagyobb hossza 83,37 m, vízvonalon 67,11 m, felső fedélzeten 74,36 m.⁷³⁴)

Szélessége: 12,84 m (42 láb 2 hüvelyk) (Más forrásban 12,66 m)

Merülése: 5,56 m (18 láb 3 hüvelyk) (Más forrásban 6,53 m)

1 cm merülés = 7,242 tonna

Meghajtása: 1 db 2 hengeres függőleges tengeri gőzgép

1 db 2 szárnyú Griffith hajócsavar, 4,98 m átmérő

kazánok száma ismeretlen, talán 5 db

1 db kémény az orr és a főárbóc között

A hajó háromárbcos vitorlázattal rendelkezett. Vitorlafelület: 2598,5 m²

Teljesítménye: 1800 LE (máshol 1200-1430 LE⁷³⁵)

Sebessége: 12 csomó

⁷³⁰ Budapesti Hírlap, 9. évfolyam, 1889-09-01 / 240. szám

⁷³¹ Budapesti Hírlap, 17. évfolyam, 1897-06-25 / 175. szám

⁷³² [https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Donau_\(1893\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Donau_(1893))

⁷³³ Magyar Hírlap, 5. évfolyam, 1895-12-09 / 337. szám

⁷³⁴ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

⁷³⁵ Pesti Napló, 49. évfolyam, 1898-03-26 / 85. szám

Személyzete: 310-333 fő (1907-ben 24 fő)

(1 hajóparancsnok, 9 tiszt, 8 hadapród, 2 orvos, 2 gépész s 1 számviteli hivatalnok, 311 altiszt meg közmatróz)⁷³⁶

Páncélat: A hajónak nincsen vértézete.⁷³⁷

Fegyverzete:⁷³⁸

10 db 12 cm-es (4,7 hüvelyk) 35-ös kaliberű bronz Uchatius ágyú

1 db 7 cm-es (2,8 hüvelyk) 15-ös kaliberű ágyú

4 db 2,5 cm (0,98 hüvelyk) géppuska (golyószóró) (Máshol 4 db 4,7 cm-es löveg szerepel.)

(Gyakran 14 ágyút írnak a hajóra, melyek összsúlya 1300 tonna.)⁷³⁹

Csónakok: 1 db II. osztályú gőz bárka, 1 db III. osztályú vitorlás bárka, 1 db II. osztályú vitorlás csónak, 1 db III. osztályú vitorlás csónak, 1 db II. osztályú mentő csónak, 1 db II. osztályú Gigg, 2 db 6 evezős Jollbort, 1 db 2 evezős Jolle, 1 db tisztító ladik⁷⁴⁰

Horgonyok: 6 db Admirális típusú horgony: 4087 kg, 3705 kg, 3527 kg, 2637 kg, 367 kg, 217 kg.

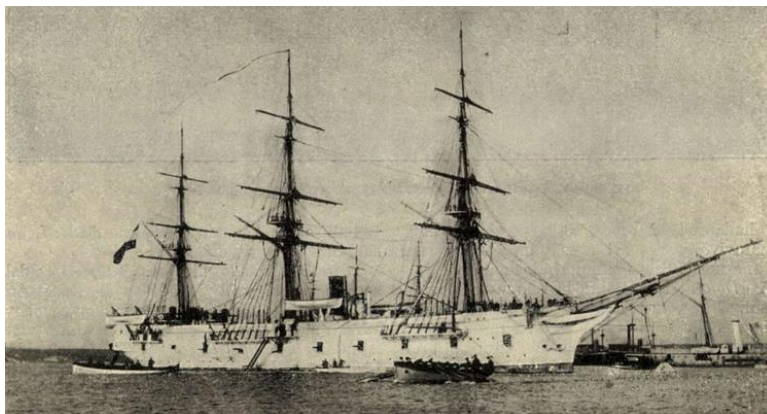
Épült: Polai Arzenál

Építés kezdete: 1888.10.23.

Vízrebocsátás: 1893.06.28.

Ma reggel vízre bocsátják vízre az új "Donau" korvetet a Pola-i Arzenálban. Ez a hajó váltja fel az azonos nevű korvetet, amelyet néhány évvel ezelőtt, utolsó transzocéáni útja során súlyosan megrongált az Észak-Atlanti-óceánon a jég, és ezáltal elvesztette hajózhatóságát.⁷⁴¹

Hadrendbe állt: 1894..08.17.⁷⁴²

SMS Donau (III.) 1896-ban a levantei vizeken.⁷⁴³

⁷³⁶ Grazer Volksblatt, August 1900-08-14

⁷³⁷ Képes Folyóirat - A Vasárnapi Ujság füzetekben 19. kötet (Budapest,1896)

⁷³⁸ Kincses Kalendárium, 1900 Tengeri haderő

⁷³⁹ Magyarország, 1. évfolyam, 1894-10-02 / 278. szám

⁷⁴⁰ Matlekovits Sándor (szerk.): Matlekovits Sándor (szerk.): Magyarország közgazdasági és közművelődési állapota ezeréves fennállásakor és az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye 4. kötet

⁷⁴¹ Das Vaterland, Juni 1893-06-28

⁷⁴² <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

Sajnos nem tudom, hogy ezt a forrást ki készítette, honnét származnak a forrásai, de még nyelvezete sem biztos, mert hol angolul, hol magyarul bukkan fel időről időre a neten. Nyelvezete alapján azonban angolnak tűnik az eredeti verzió. Viszont az adatai általában helyesek, így azokat én is átveszem.

⁷⁴³ Képes Folyóirat - A Vasárnapi Ujság füzetekben 19. kötet (Budapest,1896)

A régi "Donau" korvett átalakításához vezető megfontolások valóban megfajthatatlanok! Az új hajó régi külsejére hasonlít, ugyanazzal a régi motorral rendelkezik, amellyel alig tud tizenkét csomót elérni, és ráadásul gyengébb a tűzérsege is. Semmiképpen sem tekinthető cirkálónak, legfeljebb kiképzőhajónak. Micsoda pénzkidobás egy kiképzőhajóra, hiszen olyan égetően szükség volt cirkálókra! Valójában minden régi hajónk kiképzőhajó – egyik sem alkalmas már cirkáló szolgálatra.⁷⁴⁴ Ez a cikk ugyan 1897-ben íródott, de akár már 1893-ban is megírhatták volna.

1890-ben elkészült az új acélszerkezet, és megkezdődtek a famunkák.⁷⁴⁵

1893.

1893.06.15-én már szinte teljesen kész volt a vízrebocsátásához.⁷⁴⁶

1893. 06. 28-án vízrebocsátották az új, kifejezetten a missziós utakra épült hajót, majd beszerelték a főgépet és a kazánokat.

1894.

A tengerészeti főparancsnokságtól — mint értesülünk 1894 júniusában — most érkezett parancs, hogy a Donau hadi fregatt föld körüli útra készüljön. A fregatt szeptemberben indul el és két évig fogja járni a világot, főleg olyan kikötőket keresve fel, amelyek államaival nincs még diplomáciai összeköttetésünk, vagy ahol kereskedelmi ügynökségünk nincsen. A hajó személyzetének sorában 50 magyar fiú van, akik mint tengerész-hadapródok most kerülnek ki a fiumei tengerész-akadémiából.⁷⁴⁷ „A parancsnokló fregattkapitány feladata lesz, hogy azokban az ausztráliai államokban, ahol még nincs diplomáciai összeköttetésünk, kereskedelmi ügynökségeket szervezzen.”⁷⁴⁸ A Donau legénysége 320 fő. A magyar legénységet állítólag az ó-budai flottilla laktanyából vezérelték át.⁷⁴⁹

A «Donau» korvetta, 2344 tonna vízkiszorítással. Fegyverzete tíz 12 centiméter üregű Uchatius-féle s 1 könnyű ágyú, 4 mitrailleuse. Gyorsasága 12 teng. mfl. Órsége: 9 tiszt, 8 hadapród, 2 orvos, 2 gépész s 1 számviteli hivatalnok, 311 altiszt meg közmatróz. Parancsnoka Kneissler Leodegár sorhajókapitány. A «Donau» korvetta: háromárbocos vitorlás hajó, melyen az ágyúk a második fedélzeten vannak sorban felállítva, vértje nincs. Gőzgéppel is el van látva.⁷⁵⁰

1894.08.17-én próbautat hajtott végre.

1894.08. 31-én felszerelték.

1894.09.02-án Ófelsége "Donau" korvette, Maximilian Nottausser von Matata (von Rottausser) parancsnok parancsnoksága alatt, reggel 9 órákor kezdte meg küldetését Polából.⁷⁵¹

E kiképző hajóút fő útvonala Afrika nyugati és Amerika keleti partvidékére terjedt ki, érintve Gibraltár, Tenerife (Atlanti-óceán), St. Louis Szenegálban, Dakar (Szenegál), Fokváros (Dél-Afrika), Lagos (Nigéria), Kamerun, Victoria, St. Toomè (Sao Tome), Fokváros, St. Ilona, Bahia (Brazília), St. Lucia, Martinique, Nevis (Karib tenger), St. Kitts, New York, Delgado (El Salvador) és Lisszabon kikötőit.⁷⁵²

⁷⁴⁴ Neues Wiener Journal, August 1897-08-28

⁷⁴⁵ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

⁷⁴⁶ Grazer Tagblatt, Juni 1893-06-15

⁷⁴⁷ Budapesti Hírlap, 14. évfolyam, 1894-06-07 / 156. szám

⁷⁴⁸ Pesti Napló, 45. évfolyam, 1894-06-07 / 156. szám

⁷⁴⁹ Magyarország, 1. évfolyam, 1894-10-02 / 278. szám

⁷⁵⁰ Vasárnapi Ujság – 1895-12-15 / 50. szám / Szabolcska Mihály: Munkaközben 822. oldal / Költemények

⁷⁵¹ Das Vaterland, September 1894-09-03

Die Presse, September 1894-09-03

⁷⁵² Prager Abendblatt, August 1895-08-24

Neue Freie Presse, August 1895-08-25

1894.09.28. – 1894.10.03. között Gibraltár-ban járt.

1894.10.03-án érkezett Tanger-be (Marokkó).⁷⁵³ Tangert 1894.10.04-én hagyta el.

1894.10. 21-24 között járt S.Cruz de Teneriffe-n.

Ő felsége „Donau” hadihajója parancsnokának St. Cruz de Tenerifére vonatkozó jelentése szerint az osztrák-magyar monarchiából a kanári szigetekre Németországon és Anglián keresztül a következő cikkek vizeknek ki: u. m. liszt, hajlított fából való bútor, üvegáruk, hangszerek és gyermekjátékszerek. A pléh és vasáruk kivételével a cikkek ára átlag 30%-kal magasabb lévén, különösen következő cikkeink számíthatnának bevételre. Finomabb lisztfajok, amelyek után az ottani gabonaneműek gyengébb minősége következtében a kereslet igen élénk. Továbbá a közönséges minőségű rizs, borsó, bab, tésztaneműek, só, díszmúaru, olaj, burgonya, kétszersült, sör, gyufa, posztó, vászon, fehéreneműek, gyapjú és flaneliszövetek, cipő- és bőráruk, papiros, kocsik, üveg és porcelán áruk, gyermekjátékszerek, hajlított fából való bútor, divatcikkek, díszmúarúczik. A szigetek szükségleteiket jelenleg leginkább Angliából (7,800,000 peseta) Németországból (2,200,000 peseta) Franciaországból (1,400,000 peseta) fedezik összes bevételük 13,520,000 pesetára tehető.⁷⁵⁴

1894.11.01-én St. Louis (Szenegál) vizein volt.

1894.11.02-07-én járt Dakar-ban.

1894.11.15-20-án Freetown (Sierra Leone) következett.

1894.12.05-07-én Cape Coast Castle-t kereste fel. Ez Ghána egyik rabszolgakereskedő központja volt egykor.

1894.12.10-12. Lagos (Nigéria) következett.

1894.12 20-24-én Duala-t (Kamerun) kereste fel.

1894.12 25-én érintették az Ambas-öblöt (Kamerun).

1894.12.27-29.-én Sao Tomé-ban kötött ki.

1895.

1895.01.24. – 1895.02.07-én Bahia-ban (Brazília) kötött ki. Két beteget partra kellett tenni.

A hajót 1895.02.12-én a Jóreménység fokánál járhatott a sajtó szerint.⁷⁵⁵ Valójában elkerülte Dél-Afrika csücskét ekkor, és Brazíliába hajózott.

1895.03.11-én a Dél-Atlanti-óceánon hajózva orvosi segítséget nyújtott az Iverna angol négyárbocos egyik, a kötélzetről leesett matrózának.

1895.03.14. – 1895.04.03-között Fokváros-ban horgonyzott.

1895.04.22-23-között Bonaparte Napóleon száműzetésének helyszínét, St. Ilona szigetét látogatta meg.

1895.05.24-26-án Castries (St. Lucia) vizein járt.

1895. április végén Martinique-ban (Martinik, Dél-Amerika) küldték a postáját.⁷⁵⁶

1895.05.26. – 1895.06.03. Fort de France (Martinique) következett. A posta alapján lényegében tartotta az előre eltervezett menetrendet.

1895.06.05-én rövid időre befutott Chacetown kikötőjébe (St. Kitts sziget), majd tovább indult és érintette Basse Terre-t (St. Kitts sziget).⁷⁵⁷

⁷⁵³ Neue Freie Presse, Oktober 1894-10-04

⁷⁵⁴ Központi Értesítő, 20. évfolyam, 1. félév, 1895-06-16 / 44. szám

⁷⁵⁵ Budapesti Hírlap, 15. évfolyam, 1895-02-12 / 42. szám

⁷⁵⁶ Budapesti Hírlap, 15. évfolyam, 1895-04-21 / 108. szám

⁷⁵⁷ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

1895.06.27-én érkezett New York-ba.⁷⁵⁸

1895.06.27. – 1895.07.14 között volt New York-ban. Részt vett az USA Függetlenségi ünnepségein. 17 külföldön élő osztrák-magyar állampolgár jelentkezett a hajón, hogy szolgálatba állnának a cs. és kir. haditengerészetnél. Ott tartózkodása alatt 2 dezertálás történt. Megjavították a kötélzetet New York-ban.

1895.07.15-19-én Newport-ban járt. Az út során egy ember vízbeesett, de sikerült kimenteni.

1895.08.13-15. Ponta Delgada (Azori-szigetek) következtek.

1895.08.24. – 1895.09.05-e között Lisszabon horgonyzott.

1895.09.10-12-én Gibraltár vizein járt.

1895 szeptember közepén Polába várják a Maximilian Nottausser von Matata fregattkapitány parancsnoksága alatt álló és Malatában (Valletta, Málta) állomásozó Donau fregattot, amely egyéves kiképző hajóútra indult azzal a kadéttal, aki az előző évben végzett a Haditengerészeti Akadémián.⁷⁵⁹

1895.09.23-án San Antico szigeténél volt, közel Szardíniához.

Végül a hajó 1895.10.01-én érkezett vissza Pola-ba.⁷⁶⁰ Az út közel 13 hónapig tartott.⁷⁶¹

280 napot töltött a tengeren, 114 napot pedig horgonyon. Összesen megtett 27 538 tmf-et, ebből 23 2727 tmf-et vitorlával.

1895.10.01-től a téli hajóraj része a "Tegetthoff" páncélos, a "Donau" és a "Laudon" fregattok, a "Hum" és a "Nautilus" ágyúnaszádok, a "Sebenico", a "Lussin" és a "Meteor" torpedónaszádok, valamint hat torpedónaszád.⁷⁶²

1895 novemberében a hajó a Levantei vizekre készült. „A Donau fedött korvetten nemrég alakították át a modern követelményeknek megfelelőleg. Gépei 1800 lóerejűek s van 15 különféle nagyságú ágyúja.”⁷⁶³ A hajó papíron a korábbi Donau nevű hajó újjáépítése, korszerűsítése, de valójában teljesen új hajót építettek. Ennek az oka, hogy a költségvetési bizottság nem engedélyezte új hajó építését, csak a régiek felújítását. Ez a hajó papíron, politikai okból még az 1857-ben vízrebocsátott Donau, noha azt már nincsen meg, 1876-ban elkészült az újabb Donau, ami már szintén nincsen meg és 1893-ban vízrebocsátották a legújabb Donau-t. A változásokról azonban a sajtó tájékoztatott.

A "Donau" korvett az egyik legnagyobb és legszebb bevetési hajónk, 2343 tonna vízkiszorítással (10 közepes, 1 könnyű és 4 gyorstüzelő ágyú), motorjai 1800 lóerősek.⁷⁶⁴

1895.11.06-án kifutott Polából.

1895.11.08-22 között Teodo-ban horgonyzott.

1885.11.22-én Őfelsége "Donau" korvettje, a Teodo-öbölből a Bocce di Cattaro-ba hajózik.⁷⁶⁵ Eredetileg Teodo-ból a hajórajjal együtt ment volna a levantei vizekre, de végül külön hajózott el.⁷⁶⁶

1895.11.23-26-án volt Korfun.

⁷⁵⁸ Das Vaterland, Juni 1895-06-28

⁷⁵⁹ Prager Abendblatt, August 1895-08-24

⁷⁶⁰ Neue Freie Presse, Oktober 1895-10-01

⁷⁶¹ Neue Freie Presse, Oktober 1895-10-02

⁷⁶² Neue Freie Presse, August 1895-08-22

⁷⁶³ Nemzet, 14. évfolyam, 1895-11-16 / 4754. szám

Agramer Zeitung, November 1895-11-18

⁷⁶⁴ Das Vaterland, November 1895-11-17

⁷⁶⁵ Deutsches Volksblatt, November 1895-11-22

⁷⁶⁶ Grazer Volksblatt, November 1895-11-23

Bécs,1895.11.26-án, mint táviratilag jelentik, a Donau osztrák-magyar hadihajó a korfui kikötőből Pyreusba indult, hogy az osztrák-magyar hajórajjal egyesüljön.⁷⁶⁷

1895.11.27. – 1895.12.07 között Phalera-t kereste fel.

1895.12.10-12-én Milosz következett.

1895.12.13/14-én érkezett Szalamisz-ba, a kiképzőút során.⁷⁶⁸ Szalonikiben maradt 1896.01.14-ig.

1896.

1896.01.16-án öt napos cirkáló gyakorlaton volt. Utána Syra-ban (Syros, Görögországban a Kikládok szigetsoportban) csatlakozott a hajórajhoz.⁷⁶⁹

1896.01.21-29-én volt Syra-ban.

1896.02.06-08-án Szmirna következett.

1896.02.09-11-én Mytilene-t látogatta meg.

1896.02.13-17-között Számosz-on horgonyzott.

1896.02.17-én Samos-ból Rodoszra indult.⁷⁷⁰

1896.02.18-19-én érintette Marmarizza-t.

1896.02.20-21-én volt Rodosz-on.⁷⁷¹

Triesztből telegrafálják nekünk 1896.02.20-án. „A Donau korvett parancsot kapott, hogy Alexandriába menjen és ott várja meg Ferenc Ferdinánd kir. herceget.”⁷⁷² A hajó így kivált a levantei hajórajból. A főherceg ekkor igen beteg volt.

1896. február végén a posta szerint Szuezbbe várták, de helyette Alexandriába ment.⁷⁷³

1896.02.26. – 1896.03.15 között Alexandriában volt.

1896.03.04-én Ferenc Ferdinánd és Károly Lajos főherceggel valamint személyes orvosukkal, Dr. Eisenmenger, a fedélzetén hajózott ki Alexandriából.⁷⁷⁴ A Donau-val a Földközi-tengeren hajókázának, és Kréta, Málta és Szicília szigetén kötnek ki.⁷⁷⁵ A hajó Tuniszt is felkereste volna. Azonban a "Donau" fedélzetén kitört influenzajárvány miatt el kellett halasztani az utat és visszatértek Alexandriába.⁷⁷⁶ A lapok ellentmondásosak. Egyes írások szerint kifutottak, mások szerint el sem indultak. Az viszont biztos, hogy a hajó Alexandriában maradt.

1896.03.20-23-án Messina-ban volt.

Az osztrák-magyar "Donau" Corvette 1896.03.26-án reggel megérkezett a Villefranche (Franciaország) kikötőbe.⁷⁷⁷ Villefranche-ban 1896.04.06-ig maradt. Itt a fedélzetére vette a megbetegedett Franz Ferdinand főherceget.

⁷⁶⁷ Nemzet, 14. évfolyam, 1895-11-26 / 4764. szám

Neue Freie Presse, November 1895-11-26

⁷⁶⁸ Neue Freie Presse, Dezember 1895-12-15

⁷⁶⁹ Pesti Napló, 47. évfolyam, 1896-01-17 / 16. szám

⁷⁷⁰ Pesti Hírlap, 18. évfolyam, 1896-02-18 / 48. szám

⁷⁷¹ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

⁷⁷² Budapesti Hírlap, 16. évfolyam, 1896-02-20 / 50. szám

Neue Freie Presse, Februar 1896-02-20

⁷⁷³ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-02-26 / 56. szám

⁷⁷⁴ Fővárosi Lapok, 33. évfolyam, 1896-03-19 / 78. szám

⁷⁷⁵ Cur- und Bade-Zeitung. Hygiea, 1896-03-10

⁷⁷⁶ Neue Freie Presse, März 1896-03-21

⁷⁷⁷ Die Presse, März 1896-03-28

1896.04.07-08-között Marseille-ben volt. Ő Királyi Fenségeik, Ferenc Ferdinánd Ausztria-Este főhercegek, Ottó és Ferdinánd Károly Villefranche-ból a "Donau" osztrák-magyar korvett fedélzetén érkezett oda.⁷⁷⁸ 1896.04.10-én hajóra száll és Barcelonába hajózik „Donau” korvett fedélzetén.⁷⁷⁹

1896.04.10-én Palma de Mallorca-ba érkezett.⁷⁸⁰

1896.04.11-16 között Barcelona-ban volt. 1896.04.16-án hagyta el Barcelona kikötőjét.⁷⁸¹

1896.04.17-én érkezett meg a "Donau" osztrák fregatt, fedélzetén Ferenc Ferdinánd osztrák-esztei főherceggel, Villefranche kikötőjébe. A hajó másnap visszatért Triesztbe.⁷⁸² Valójában csak 1896.04.24-én indult tovább a Donau.

1896.05.01-02-án Messina-ban volt.

1896.05.09-én megérkezett Polába.

1896.05.13-án leszerelték.

1896.05.30-án reggel Polában Rudolf Pokorny hadnagy, Ludwig Pokorny bíró fia, hirtelen tüdővérzés következtében meghalt. Az elhunyt néhány nappal ezelőtt tért vissza a "Donau" fregatton tett útjáról.⁷⁸³

1896.06.15-én felszerelték a hajót.

1896.06.17-én kifutott Polából a legénység begyakoroltatására.

Fiume, 1896.06.29. „A Donau korvett Lehnhard fregattkapitány parancsnoksága alatt a haditengerészeti akadémia első osztályát végzett növendékeknek gyakorlati utaztatása céljából ideérkezett.”⁷⁸⁴

„(A tengerész akadémia tanulmányútja.) A fiumei tengerészeti akadémia növendékei az idei tanulmányutat két csoportra osztva a Donau hadihajón fogják megtenni. Az első csoport mely már a napokban megkezdte utazását, az akadémia első éves hallgatói, Velencét és Korfut érintve Gravosára hajóznak, innen visszatérve Pólán át utaznak vissza Fiuméba. A második csoport aug. elején kezdi meg utazását még pedig Velencén át Levantéba. A hajó hosszabb időig a Pireuszban és Szmirnában, visszatértében pedig Korfuban fog időzni. A második csoport hazatérőben még több dalmát kikötőt is fog érinteni.”⁷⁸⁵

1896.07.01-én Fiumében, befejezte a tengerészeti iskola első évfolyamos növendékeinek a behajózását.

1896.07.03-05-között Velencét kereste fel.

1896.07.13-án befutott Korfura.

1896.07.23-25. Lissa-ban horgonyzott.

1896.07.27-29-én Pola-ban volt.

1896.07.30. – 1896.08.01-én Fiumében hajózta be a soron következő kadétoakat.

1896.08.02-án a másod- és harmadéves hallgatók hajóra szálltak, és kiképző körútjuk során Patrasz, Pireusz, Szmirna, Argosztóli, Gravosa és Pola kikötőibe látogatnak.⁷⁸⁶

1896.08.05-07-én Lissa-ban állt meg.

⁷⁷⁸ Das Vaterland, April 1896-04-09

⁷⁷⁹ Deutsches Volksblatt, April 1896-04-09

⁷⁸⁰ Deutsches Volksblatt, April 1896-04-11

⁷⁸¹ Das Vaterland, April 1896-04-16

⁷⁸² Neuigkeits-Welt-Blatt, April 1896-04-24

⁷⁸³ Linzer Tages-Post, Mai 1896-05-30

⁷⁸⁴ Pesti Napló, 47. évfolyam, 1896-06-30 / 178. szám

⁷⁸⁵ Budapesti Hírlap, 16. évfolyam, 1896-07-03 / 181. szám

Grazer Volksblatt, Juli 1896-07-04

⁷⁸⁶ Neuigkeits-Welt-Blatt, August 1896-08-04

1896 augusztusában felkereste Patraszt (1896.08.12-14.) és Pireuszt (1896.08.15-18.).⁷⁸⁷
1896.08.19-én a Donau oszt.-magy. korvett Smyrnába indult.⁷⁸⁸

1896.08.21-27. között volt Szmirnában.

A „Donau“ 1896.08.22-én kezdte meg útját Smyrna-ból Caneán át a görög partok mentén Castelnuovoba, azután Pólába megy.⁷⁸⁹

1896.08.29. – 1896.09.01 között Canea-ban volt (Kréta). Itt részben legénységet cserélt a Kaiserin und Königen Maria Theresia cirkálóval.

1896.09.02-03-án járt Kefalónia-ban.

1896.09.04-én az albán partok előtt ivóvízzel látták el a Nidia osztrák barkot.

1896.09.06-08-án Gravosa-ban járt.

1896.09.15-én (más forrás szerint már 10-én visszaérkezett) a hadi tengerészeti akadémia második és harmadik osztályú növendékeivel gyakorlati útjából visszatért Fiuméba.⁷⁹⁰

1896.09.16-án érkezett Pola-ba.

1896.09.18-án leszerelték.

1897.

Polából értesültünk: A "Donau" korvett 1897.06.15-én áll szolgálatba Hermann fregattkapitány parancsnoksága alatt, hogy a Haditengerészeti Akadémia kadétjaival az Adriai-tengeren és a Levantéban hajózzon. Szeptemberben ez a hajó egyéves útra indul Észak- és Dél-Amerikába.⁷⁹¹
A legénység tengeri kiképzése 1897.06.15-án vette kezdetét.

1897.06.23-án tűz ütött ki a hajón. „Tűz a hajón. A „Donau” korvett parancsnokának távirati jelentése szerint a hajó éléskamrájában tűz ütött ki, melyet azonban csakhamar elfojtottak. A tűznél az élelmező altiszt életveszélyes, egy tengerész pedig könnyebb égési sebeket kapott.”⁷⁹²
A hajó ekkor az isztriai vizeken hajózott.⁷⁹³

A tüzet a meggyulladt szesz okozta.

„Mint a Donau korvetthajó parancsnoka egy táviratban Triesztből jelenti, a hajón tegnap veszedelmes tűz pusztított. A tűz a sütőkamrában ütött ki, melyet a személyzet csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudott eloltani. A tűz nagy károkat okozott a hajón és több helyütt annyira megrongálta, hogy a pólai kikötőbe vissza kellett mennie, hol majd kijavítják. A veszedelem idején a hajó az isztriai félsziget körül vitorlázott a legénység begyakorlása céljából. Az oltásnál a második fűtőmester halálos égési sebeket szenvedett, míg egy matróz csak könnyen sebesült meg. A leégett hajónak július hó elsején évi gyakorlati útra kellett volna mennie a földközi tengerre a tengerész akadémia növendékeivel, de a baleset miatt ez az út most valószínűleg elmarad. A Donau egyike Ausztria-Magyarország legnagyobb hajóinak és rajta nagyságban csak a Saida nevű korvett tesz túl. A leégett hajót eddig különösen arra használták, hogy búcsúsokat szállítottak rajta a szentföldre.”⁷⁹⁴ Talán Ferenc Ferdinánd Alexandriai útjára céloz a szerző. A tűzben a hajó annyira megrongálódott, hogy vissza kellett térnie Pola-ba, ahonnan pár nappal korábban futott ki.⁷⁹⁵

⁷⁸⁷ Magyar Hírlap, 6. évfolyam, 1896-08-02 / 212. szám

⁷⁸⁸ Magyarország, 3. évfolyam, 1896-08-20 / 229. szám

Das Vaterland, August 1896-08-19

⁷⁸⁹ Pesti Hírlap, 18. évfolyam, 1896-09-11 / 250. szám

⁷⁹⁰ Budapesti Hírlap, 16. évfolyam, 1896-09-16 / 255. szám

Neue Freie Presse, September 1896-09-16

⁷⁹¹ Neue Freie Presse, Juni 1897-06-09

⁷⁹² Fővárosi Lapok - Új Fővárosi Lapok, 34. évfolyam, 1. évfolyam, 1897-06-25 / 5. szám

⁷⁹³ Deutsches Volksblatt, Juni 1897-06-24

⁷⁹⁴ Friss Ujság, 2. évfolyam, 1897-06-25 / 174. szám

⁷⁹⁵ Agrarzeitung, Juni 1897-06-25

A tűz okozója meghalt, a lángokat pedig az összes elrendelt és bevetett eszközzel megfékezték, mindamellet elárasztották a lőporkamrát vízzel. A károk egyébként jelentéktelennek bizonyultak, a szárazélelmiszert pótolni kellett. gróf Ottó Welserheimb sorhajózászlós, és Nezzo gépvezető első osztályú kitüntetést kapott a császártól, a legénység pedig pénzjutalomban részesült.

1897.06.28-án kifutott Polából Fiume felé, hogy a tengerésztiszi iskola növendékeit felvéve cirkáljon. Az út során érintette Sebenico, Gravosa, Ancona kikötőit, majd visszatért Polába.

1897.07.30-án kifutott Polából.

1897.07.30. – 1897.08.01 között Fiumében volt. Váltották a növendékeket és újabb gyakorló útra indult Emil Edler von Hermann fregattkapitány parancsnoksága alatt.

1897.08.02-án Fiumében, Rainer főherceg látogatta meg a hajót.⁷⁹⁶

1897.08.04-06 között Spalato-t kereste fel.

1897.08.10-11-én Brindisi-ben állt meg.

1897.08.13-16-án Messina következett.

1897.08.20-25 között Nápoly-t látogatta meg. Itt az egyik csónakja részt vett az olasz királyi Jachtklub evezősversenyén. Egy evezőtörés miatt csak a harmadik helyet szerezte meg.

1897.09.03-05-én a Cattaro-i öbölben járt.

1897.09.10-14-én Pola központi kikötőjében volt.⁷⁹⁷

1897.09.16-án a Donau osztrák-magyar hadihajó a tengerészeti akadémia növendékeivel a gyakorlati utazásról ma délelőtt ide visszatért Fiuméba. Nevezett hadihajó a növendékek partraszállítása után ma éjjel elhagyta a kikötőt.⁷⁹⁸

A hajó 1897 szeptemberében futott ki Pola-ból.⁷⁹⁹

1897.10.01-én Emil Edler von Hermann fregattkapitány parancsnoksága alatt, tengerészcadéttal a fedélzetén Észak-Amerikába indult kiképzőútra.

1897.10.05-07-én a rossz időjárás miatt Lissa-ban meg kellett állnia.

1897.10.25-29-én Gibraltár-ban járt.

Egy távirati üzenet szerint a "Donau" korvett 1897.11.13-án megérkezett Santa Cruz de Palmába, Gala szigetére (Kanári szigetek) kétnapos tartózkodásra.⁸⁰⁰ *Más forrás szerint*

1897.11.11-13-án járt St. Cruz de Palma-n.

1897.11.22-27 között Dakar-ban (Szenegál) járt.

1897.12.22-27-én Barbados-t kereste fel.

1897.12.28-30-án St. Lucia-n vetett horgonyt.

1898.

1898.01.04-én hétnapos tartózkodásra Fort-de-France-ba (Martinique) érkezett.⁸⁰¹

Más forrás szerint 1898.12.31. – 1898.01.06-án volt Fort de France-ben.

(Osztrák tisztek Dahomey királyánál.) A "Donau" korvett, amely hosszú útra indul az 1897-ben leszerelt tengerészcadéttal, nemrégiben látogatta meg Port de France (Martinique) kikötőjét. Ott a hajó legénységének érdekes lehetősége nyílt meglátogatni egy trónfosztott fekete uralkodót, a dahomeyi "amazon királyt", Behanzint, aki egykor némi gondot okozott a franciáknak. Az exkirály, egy energikus vonásokkal rendelkező harcias alkat, tágas, ablaktalan

⁷⁹⁶ Magyarország, 4. évfolyam, 1897-08-02 / 212. szám

⁷⁹⁷ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

⁷⁹⁸ Pesti Napló. 48. évfolyam, 1897-09-16 / 258. szám

⁷⁹⁹ Danzers Armee-Zeitung, Januar-Juni 1898-03-31

⁸⁰⁰ Neue Freie Presse, November 1897-11-14

⁸⁰¹ Neue Freie Presse, Januar 1898-01-04

lakóhelyén fogadta a tiszteket, amelyet minden felesége és gyermeke megoszt, és mindenkivel kezet fogott, a feleségek és a gyermekek meghajoltak. Behanin azt állította, hogy sokat hallott a gyönyörű dunai császárvárosról, és meglehetősen pontos elképzelései voltak monarchiánkról. Beletörődéssel viseli fogságát. Tudja, hogy a Dahomey körüli új dinasztiaát jól fogadják, és királysága örökre elveszett. Maga a „Donau” a legbarátságosabb fogadtatásban részesült Port-de-France-ban, egy kisvárosban, amelynek legnagyobb ékessége Josephine császárné szobra. Különösen élvezetesek voltak a kiváló hajózenekar koncertjei, amelyek igazi bécsi dallamokat játszottak ebben a távoli vidéken.⁸⁰²

1898.01.08-11-én Pointe a Pitre-ben (Guadeloupe) volt.

1898.01.12-15-én St. Thomas következett.

1898.01.16-19-én San Juan (Puerto Rico) vizein járt.

1898.01.22-24-én St. Domingo következett.

1898.01.24-én a Donau osztrák-magyar hadihajó Port au Prince-be (Haiti) érkezett és három napig marad ott. A hajón, melykedvező időjárás mellett tette meg az utat, nincs semmi baj.⁸⁰³

Más forrás szerint 1898.01.26-29-én volt Port au Prince-ben.

A Donau osztrák-magyar korvett, mely 1897-ben tengerész hadapródokkal nagy tengerentúli útra indult, a Martinique szigeten levő Port-au-Prince kikötőbe érkezett 1898.01.24-én. A hajó tisztszei fölkerestek egy detronizált szerezcsen uralkodót, aki annak idején sok bajt okozott a franciáknak. Ez az uralkodó az amazonok birodalmának, Dahomejnek deportált királya, Behanin volt. Behanin hatalmas, óriás alak, energikus arccal s királyhoz illő tartással; az osztrák-magyar tiszteket nagyon barátságosan fogadta ablaktalan nagy szobájában, melyben feleségével és gyermekeivel együtt lakik. Behanin kezet fogott minden egyes tiszttel, az asszonyok és a gyermekek pedig meghajtották magukat előttük. Behanin azt mondta, hogy sok szépet hallott Budapestről és Bécsről és sajnálja, hogy ezt a két várost nem látogathatja meg. Az osztrák-magyar monarchiáról nagyon helyes fogalmai vannak és tudja, hogy itt két független országnak közös uralkodója van. A királyi lakás egyetlen díszje Jozefin francia császárné arcképe. Behanin türelemmel és megadással viseli el fogságát, tudja, hogy az új dinasztiaát, melyet a franciák a dahomesi trónra ültettek, nagyon szeretik és nem igen gondol arra, hogy országába valaha visszajuthasson. A király rendkívül megörült, mikor a Donau zenekara lakása elé vonult és ott játszott. A király egész családjával kiment a kapu elé és ott hallgatta a zenekar játékát. A zenészek először német darabokat, keringőket és polkákat játszottak, de aztán magyar nótákra gyűjtöttek, melyek leírhatatlan lelkesedést keltettek a volt afrikai király udvarában. Behanin kényeztetett és sorra megcsókolta a muzikusokat, az asszonyok ugráltak, a gyermekek tapsoltak és tomboltak örömben és sehogy sem akarták a zenészeket elereszteni. A karmesternek meg kellett ígérnie, hogy egy év múlva vissza fog jönni Port-au-Princebe. A Donau tovább folytatta útját Newyork felé.⁸⁰⁴

*1898.01.31. – 1898.02.05-én Santiago de Cuba-ban volt.*⁸⁰⁵ A sajtó szerint viszont pár nappal később érkezett oda.

1898.02.07-én a Donau, osztrák-magyar hadihajó Santiago de Cuba (Kuba) alatt horgonyt vetett.⁸⁰⁶

(Osztrák-magyar hadihajó Kuba alatt.) Amerika készül elismerni Kuba függetlenségét, amiből, ha megtörténik, biztosan háború kerekedik. Az amerikaiak csak úgy, mint a spanyolok, már sürgősen megtesznek minden előkészületet és a spanyol torpedóraj el is érkezett Portoriko alá, onnan indul egyenesen Kuba szigetére, Havanna város kikötője elé. Hajszálon függ a háború

⁸⁰² Innsbrucker Nachrichten, Februar 1898-02-26

⁸⁰³ Pesti Napló, 49. évfolyam, 1898-01-28 / 28. szám

⁸⁰⁴ Budapesti Hírlap, 18. évfolyam, 1898-02-24 / 55. szám

⁸⁰⁵ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

⁸⁰⁶ Budapesti Hírlap, 18. évfolyam, 1898-02-09 / 40. szám

és mintha már puszkaporszag is terjengene... Donau nevű korvettünk amerikai útjában a minap járt azon a most oly kellemetlen vidéken és Santiago de Cuba alatt kikötött. Mint egy alkalmi tudósító írja, a kubai fölkelők már egészen a város közelében tanyáznak, ez azonban megtartotta mindaddig békés külsejét. A városból sokan látogattak el a Donau-ra, többek közt a kubai érsek, monsignore Francisco Saenz de Arturi, aki a legénység közt emlékérmeket osztogatott. Ez érmekre kegyes mondások vannak vésvé, meg a szűz Mária képe. Az érsek a hajókórházban vigasztalta a betegeket, egy hálóbörtönben levő matrózt pedig a kapitánytól onnan kikönyörgött.⁸⁰⁷

1898.02.09-én a Gran Cayman-szigetnél ivóvízzel segítették ki a brit Quickstep luggert. A jamaikai Kingston meglátogatásáról az ott uralkodó járvány miatt lemondtak.

1898.02.17. – 1898.03.03-között New Orleans következett. A szívbajban szenvedő parancsnokát kihajózták.

Atlanti-óceánon bevetésén lévő „Donau” korvett parancsnoka megbetegedett, és az út során partra kellett szállnia. Helyére R. bv. Zenit (Jenik Zazadsky) parancsnokot nevezték ki a „Donau” parancsnokává.⁸⁰⁸

Mint ismeretes, a "Donau" fregatt parancsnoka, Emil Ritter von Hermann, aki missziós úton volt, súlyos betegség miatt Philadelphiában kénytelen volt partra szállni. Amikor kérte, hogy szállítsák vissza hazájába, orvosai tanácsa ellenére vállalta az európai utat, és meglehetősen kedvező körülmények között érkezett Genovába, ahol azonban állapota ismét romlott, és kénytelen volt megszakítani útját. Betegágyán felesége, aki Genovában várta, és egy hajóstársa gondoskodik róla a legnagyobb gonddal.⁸⁰⁹ Haditengerészetünket mély fájdalommal veszteség érte. Emil Edler von Hermann parancsnok, a világ körüli úton lévő "Donau" korvett parancsnoka, Genovában hunyt el vasárnap, 1898.03.27-én.⁸¹⁰

1898.03.11-19 között Havannában volt.

1898.03.29. – 1898.04.21-között New York-ban volt. A hajó parancsnokságát Victor Ritter Jenik-Zasadsky fregattkapitány vette át.

1898. március végén érkezett New York-ba.⁸¹¹

A hajó második parancsnoka, Ritter von Höhnelt hadnagy partra szállt, hogy a szokásos hivatalos látogatást megtegye Stodinger osztrák–magyar főkonzulnál. Ezután udvariassági látogatást tett Bunce admirálisnál és Philip kapitánynál, a „Texas” fedélzetén. Több újságíró is – ahogy a New York State Gazette is beszámolt róla – megkereste Ritter von Höhnelt, és megkérdezte a véleményét a jelenlegi helyzetről. Természetesen udvariasan, de határozottan elutasította az ilyen kérdések megválaszolását. Maga von Höhnelt úr sem volt hajlandó hipotetikus véleményt nyilvánítani a spanyol flotta New York-i kikötő elleni esetleges támadásának sikeréről, azzal kerülve el a kérdést, hogy kifejezte legnagyobb csodálatát a spanyol flotta rettenthetetlensége iránt.⁸¹² (1898.07.03-án Santiago de Cuba partjainál az amerikai flotta szétlőtte az ottani spanyol flottát. A csatát közvetlen közelségből szemlélte az SMS Kaiserin und Königin Maria Theresia cirkáló.)

A Pel. Corr. washingtoni távirata szerint a Donau osztrák–magyar korvetta parancsnoka és tisztikara megkoszorúzta a Maine hajó katasztrófájánál szerencsétlenül járt amerikai matrózok sírját Havannában. Sigsbee, a Maine hajó volt parancsnoka, erről az aktusról jelentést tett az

⁸⁰⁷ Budapesti Hírlap, 18. évfolyam, 1898-03-17 / 76. szám

⁸⁰⁸ Linzer Tages-Post, Februar 1898-02-23

⁸⁰⁹ Neues Wiener Journal, März 1898-03-29

⁸¹⁰ Danzers Armee-Zeitung, Januar-Juni 1898-03-31

⁸¹¹ Neue Freie Presse, April 1898-04-15

⁸¹² Neue Freie Presse, April 1898-04-15

Pesti Napló, 49. évfolyam, 1898-04-16 / 105. szám

Unió tengerészeti minisztere államtitkárának, amelyben az osztrák-magyar tisztikar kegyeletes aktusáról a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott. Az Unió kormánya most köszönetét fejezte ki az osztrák-magyar külügyminisztériumnak.⁸¹³

1898.04.15. – 1898.05.03-a között Halifax-ban volt⁸¹⁴. A sajtó szerint tovább maradt a kikötőben.

1898.04.30-án Halifax-ban (USA Észak-Karolina) volt.⁸¹⁵ A spanyol-amerikai háború idejére egy tengerészeti és katonai attasét osztottak be a washingtoni osztrák-magyar követséghez. Erre az állásra Rodler József sorhajóhadnagyot szemelték ki, aki az ott állomásozó SMS Donau tisztje.⁸¹⁶ A „Donau“ korvetta jelenleg (1898.05.10.) az Egyesült Államok partjai mentén tartózkodik, jelenleg Halifaxban horgonyoz.⁸¹⁷ A Donau korvetta Halifaxból 1898.05.17-én elindult és délnek vette útját.⁸¹⁸

A "Donau" korvett, amely több hónapot töltött az Antillák vizein és Észak-Amerika atlanti partvidékén, 1898.06.02-án, harmincnapos, túlnyomórészt kedvezőtlen időjárási körülmények között tartó út után elérte Greenock (Skócia) kikötőjét.

Másnap reggel, az emelkedő dagály idején, felfelé hajózott a Clyde folyón Glasgow (Skócia) iparvárosába. Ez a folyami átkelés a "Donau" útjának egyik legérdekesebb epizódja, mivel jelentős hajógyárak és hatalmas ipari létesítmények fekszenek a Clyde mindkét partján, amelyek közelében a hajóknak el kellett haladniuk.⁸¹⁹ Glasgow-ban 1898.06.03-13-között járt.

„A Donau, osztrák-magyar korvettet, mely a minap érkezett meg Glasgowba, kitüntető ünnepséggel fogadta a város lakossága. Külön vonatot és fogatokat bocsátottak a hajón érkezett tisztek rendelkezésére, hogy a nagy kiterjedésű kikötő várost minél kényelmesebben megtekinthessék. A polgármester a városháza ügynevezett mahagóni szobájában lunch-re hívta meg a tiszteket, akik azután este hat órakor az osztrák-magyar konzuliház voltak hivatalosak lakomára. Este a Donau zenekara a fedélzeten hangversenyt adott, amelyet a tengerparton nagyszámú közönség hallgatott végig.”⁸²⁰

Glasgow-ból a „Donau” Stornoway-be (Skócia) indult.

Stornoway-ben 1898.06.15-én járt.

1898.06.17-18-án Kirkwall következett.

„A Donau hadihajónk Glasgowból a Hebridák és az Orkney szigetek érintésével Bergenbe (Norvégia) vitorlázott. Stornoway (Hebridák) és Kirkwall (Orkney) kikötőkben földdelejjességi (föld mágnesességi) megfigyeléseket tettek. Stornowayban épp a heringhalászat fő évadja volt, amelyben körülbelül ezer halász vett részt. A szárazföldön földolgozták és besózták a zsákmányt és mindenfelé eleven sürgés forgás volt. A heringhalászat idején évenként mintegy 7000 ember jön Stornowaybe, míg a halászat befejeztével ismét egészen el van hagyatva és szinte kihalt a helység, melynek közelében — Karlemis mellett — híres, szinte kétezer éves druida és áldozatkövek található. A Donau tisztjei hiába fáradoztak azon, hogy ezeken a moha fedte kőóriásokon munkásokat fedezzenek föl. A kirkwalli székesegyházban néhány kultúrtörténeti kincs látható, melyek a III. Sándor skót király és Habon norvég király közti tengeri háború

⁸¹³ Pesti Napló, 49. évfolyam, 1898-05-07 / 126. szám

Agramer Zeitung, Mai 1898-05-07

⁸¹⁴ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

⁸¹⁵ Magyar Hírlap, 8. évfolyam, 1898-05-01 / 120. szám

⁸¹⁶ Das Vaterland, Mai 1898-05-01

⁸¹⁷ Magyar Hírlap, 8. évfolyam, 1898-05-10 / 129. szám

⁸¹⁸ Magyar Hírlap, 8. évfolyam, 1898-05-17 / 136. szám

⁸¹⁹ Agramer Zeitung, Juni 1898-06-20

⁸²⁰ Budapesti Hírlap, 18. évfolyam, 1898-06-25 / 174. szám
Neue Freie Presse, Juni 1898-06-21

idejéből (1263) származnak. Az Orkney-szigetek voltak akkor a norvég hadihajóraj operációinak alapja.⁸²¹

A Donau 1898.06.20-án hajnali 2 órakor — nappali világosság mellett — horgonyt vetett Bergenben (Norvégia) több napi tartózkodásra.⁸²² Bergent 1898.06.27-én hagyta el.

1898.07.03-08-án volt Leith-ben.

1898.07.09-16-között North Shields-ben állt meg.

1898.07.19-30 között Gravesand következett.

1898.07.31-én befutott a Weght szigeten levő cowesi kikötőbe,⁸²³ ahol az özvegy koronahercegnő látogatást tett a hajón.

Őfelsége „Donau” korvette Cowes-ban. Őfelsége „Donau” hajójának angol vizeken való tartózkodásával kapcsolatban a következőket közölték. A „Donau” 1898.07.30-án indult el Gravesend-ből (Anglia), és másnap érkezett meg Spithead kikötőjébe. A hajó ezután folytatta útját Cowes-ba (Whigt-sziget), az Osborne királyi palota mellett elhaladva felvonta a teljes zászlódiszt, és tisztelgett Viktória királynő előtt, aki ott tartózkodott. Cowes-ban a „Donau” a „Crescent” cirkáló és az „Osborne” jacht mellett horgonyzott le, amelyek a walesi herceg zászlaját hordozták. Mivel a királynő a kikötőben hajózott, és ugyanazon a napon meglátogatta a herceget, a „Donau” és a „Crescent” – az angol szertartásoknak megfelelően – napnyugtáig teljes zászlódisztben tisztelgett. 1898.08.01-jén a „Donau” parancsnokát York hercege (a „Crescent” parancsnokai) nevezte ki, akit a walesi herceg fogadott. A walesi herceg nagyon korán odament, és megjegyezte: „Tudják, ebben az állapotban szálltam hajóra, mert tudom, hogy egy beteg ember csak a friss tengeri levegőn lévő hajón gyógyul meg a leggyorsabban.” Ugyanezen a napon Spárta hercege és felesége Cowes-ból az „Alberta” jachton távozott. A „Donau” és a „Crescent” ágyúlovást adott le, és éljenzéssel üdvözölték a kis zászlógalát, melynek főárbócán görög zászló lobogott. Konstantin herceg a jacht kormányállásában állt, és sapkáját lengetve üdvözölte a korvetet. – Stephanie koronahercegnő, özvegy főhercegnő, aki ugyanekkor Cowes-ban tartózkodott – a nagyobb regatták zajlottak –, augusztus 2-án és 4-én látogatásaival tisztelte meg a „Donaut”, és a fent említett napon ebédelt a fedélzeten. 2-án a parancsnokot, a 10. és 17. haditengerészeti rohamparancsnokot, valamint a hajó egyik tisztjét meghívták az angol királynő udvarába. A „Donaut” számos jachttulajdonos is meglátogatta, akik többször is magukkal vitték a hajó legénységét az utakra. A „Donau” zenekara kétszer lépett fel a királynő palotájában, a második alkalommal pedig a királynő bemutatta a Corvette-t a kísérő Corvette-őrségnek, miközben a belga királlyal beszélgetett. Őfelsége különösen elismerően nyilatkozott a zenekar előadásáról. Egy másik alkalommal a királynő sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy az osztrák-magyar hajók olyan ritkán látogatják Cowes-t; annyira élvezte a Császári és Királyi Flotta hajóinak látványát. Az angol sajtó részletesen beszámolt a korvettről, amely Cowes-ból Plymouthba hajózott, és ott is a legszívélyesebb fogadtatásban részesült.⁸²⁴

1898.08.08-12-én Plymouth kikötőjét kereste fel.

1898.08.16-án Brest-ben volt. (1898.08.14-15-én Brest-ben járt.)

„Temetés idegenben. A «Donau» osztrák-magyar hadihajó Grublek nevű matrózát, aki egy gyakorlat alkalmával Brest mellett az árbocozatról leesett és meghalt, tegnap temették ott el. A koporsót az osztrák és magyar lobogó fedte. A végtisztesség megadására az Iphigenie

⁸²¹ Budapesti Hírlap, 18. évfolyam, 1898-07-04 / 183. szám

⁸²² Budapesti Hírlap, 18. évfolyam, 1898-07-04 / 183. szám

⁸²³ Budapesti Napló, 3. évfolyam, 1898-08-02 / 212. szám

⁸²⁴ Das Vaterland, August 1898-08-17

francia hajónak egy százada vonult ki a tiszt vezénylete alatt. Fournier tengernagy és a vezérkari főnöke is képviseltették magukat a temetésen. A holttest beszentelése a tengerészeti kápolnában ment végbe. A temetés után Jenik Zazadsky lovag fregattáskapitány, a «Donau» parancsnoka felkérte a megjelent francia tiszteket, hogy fejezzék ki köszönetét a francia tengerészetnek, az osztrák-magyar hajó gyászában való részvételükért.⁸²⁵

1898.08.25. – 1898.09.01 között volt Lisszabonban.

1898.09.01-én érkezett Lisszabonba és másnap már tovább is indult.⁸²⁶

Az osztrák-magyar „Donau” korvett 1898.09.19-én érkezett Palermo-ba, és két nap múlva indul Polába.⁸²⁷

828

SMS Donau

1898.09.28-án megérkezett Polába. Az út során megtett 19 806 tmf-et, ebből 16 630 tmf-et vitorlával.

1898.10.02-án leszerelték.

1899.

Egy téves hír szerint 1899.04.02-án a kínai vizeken volt.⁸²⁹

„Mit keresünk Chinában? A Kaiserin Elizabeth«, a »Frundsberg«, a »Donau« és a »Szaida«? négy hatalmas hadihajónk lubickol jelenleg a chinai vizekben. Sokkal jelentékenyebb ez a hajóraj, semhogy kiküldését céltalan gyakorlati utazásnak tekinthetné!. A múltkor szárnyra kelt ama hírt, hogy monarchiánk, a többi hatalmak példájára, Chinában területi szerzeményre törekszik, a bécsi külügyi hivatal sietett megcáfolni. — Hinnünk kell tehát, hogy a turnék nem volt alapja akkor, de hogy négy derék hadihajónk most mégis mit keres Chinában, azt abból a demontiból ki nem okoskodhatjuk. Még megérjük különben, hogy Montenegro előbb jut chinai földhöz, nem is szólva a megnyirbált Dániáról, mely most keresi azt a talpalatnyi földet, hol megvethesse Oroszország támogatásával a lábát. Hogy monarchiánk iparának előnyös volna-e a biztos chinai piac, a fölött most nem akarunk elmélkedni, inkább felemlítjük azt a francia forrásból eredt hírt, hogy Anglia azt javasolta Oroszországnak, hogy a chinai birodalmat osszák fel, II. Miklós cár pedig, midőn Muraviev gróf erről neki jelentést tett, határozottan

⁸²⁵ Magyarország, 5. évfolyam, 1898-08-17 / 227. szám

⁸²⁶ Agramer Zeitung, September 1898-09-02

Das Vaterland, September 1898-09-02

⁸²⁷ Das Vaterland, September 1898-09-20

Deutsches Volksblatt, September 1898-09-20

⁸²⁸ Österreichische Illustrierte Zeitung, Januar-Juni 1899-05-21

⁸²⁹ Budapesti Hírlap, 19. évfolyam, 1899-04-02 / 92. szám

kinyilatkoztatta, hogy Oroszország sohasem fog beleegyezni China föloszlatásába. Eddig csak Szibéria s a kancsuka szerint ítékeztek fölötte és most kisül, hogy a népek békéjének, a humánus eszméknek előharcosa s a népek jogainak védelmezője. Nem csoda ezek után, hogy a gúnyolódás a cár béketervei iránt lassan kint megszűnt, hogy a legnagyobb katonai hatalom erkölcsi tekintélyének ma már nagyobb a súlya, mint a civilizáció élén bombázó mintországoknak innen és túl az Óceánon. A békekonferencia tehát komoly dolog lesz. Megnyitása a Hága mellett levő királyi palotában május 18-ára van tervezve. A hatalmak közös megegyezése alapján az elnöki teendőket a londoni orosz nagykövet, Staal báró, fogja végezni, miután Beaufort, Hollandia külügyminisztere, kit diplomáciai hagyomány szerint az elnökség megilletett volna, arról lemondott.”⁸³⁰ A Budapesti Hírlap és a Pesti Hírlap fenti írásai szerintem nem helytállóak. Az SMS Donau ekkor nem lehetett a kínai vizeken, pláne úgy, hogy a hajót májusban szerelik csak fel bevetésre. A sajtó tehát ez esetben nem volt elég körültekintő.

1899.05.13-án a hajó felszereléséről döntöttek. Parancsnoka Victor Ritter Bleß v. Sambuci sorhajókapitány.⁸³¹

1899.06.16-án felszerelték, és a legénységét gyakorlatoztatták. Ezután Fiumébe ment, hogy behajózza a tengerészeti akadémia első éves növendékeit, akiket Dalmácia előtti gyakorlóútra visz. A hajó Cattaróba ment.

1899.07.15-én kifutott Cattaróból.

1899.07.21-24 között Ancona-ban volt.

1899.07.25-29-én volt Pola-ban. Onnét visszatért Fiuméba.

1899.07.30. – 1899.08.01 között Fiumében volt, ahol fedélzetére vette az akadémia behajózandó növendékeit.

1899.08.03-04-én Sebenico-ban kötött ki.

1899.08.09-11-én Korfun állt meg.

1899.08.12-14-én Patrasz következett.

1899.08.14-17-én Pireusz-ban vetett horgonyt.

1899.08.16-án a «Donau» hadihajó a tengerészeti akadémia növendékeivel három napra Pireuszba érkezett és onnan Szmirnába megy.⁸³²

1899.08.21-24-én Szmirnában járt.

1899.08.25-27-én Syra-t kereste fel.

1899. augusztus végén Szira-ban volt a posta szerint.⁸³³

1899.08.31. – 1899.09.02-án Argostoli (Kefalónia) következett..

1899.09.04-09-én Velence kikötőjében horgonyzott.

1899 augusztusában Velencét is felkereste a posta szerint.⁸³⁴

1899.09.10-15-én Polában volt.

1899. szeptember elején Pola-ban volt, majd áthajózott Triesztbe a posta szerint.⁸³⁵

1899.09.15-16-án Fiumében horgonyzott, ahol partra tette az akadémiai növendékeket.

1899.09.16-án befutott Pola központi kikötőjébe.

1899.09.17-én leszerelték.⁸³⁶

⁸³⁰ Pesti Hírlap, 21. évfolyam, 1899-04-01 / 91. szám

⁸³¹ Das Vaterland, Mai 1899-05-13

⁸³² Alkotmány, 4. évfolyam, 1899-08-16 / 196. szám

⁸³³ Magyar Ujság, 8. évfolyam, 1899-08-20 / 229. szám

⁸³⁴ Magyarország, 6. évfolyam, 1899-08-29 / 238. szám

⁸³⁵ Magyar Ujság, 8. évfolyam, 1899-09-07 / 247. szám

⁸³⁶ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

1900.

1900.04.30-án felszerelték.

Az Osztrák-Magyar Monarchia utolsó földkerülő útja. Az út állítólag 13 hónapot vett igénybe. (Sajnos a pontos útvonalat és eseménysort a sajtóból nem tudtam megállapítani, de külső forrásból igen.) Az utazásról elérhető **Rakovszky Béla** naplója. Az útvonal Argentínából a Magellán-szoroson keresztül Guatemaláig és Honoluluiig, majd Japán, Indokína, valamint a Szezi-csatornán átkelve megérkezett Polába, az Osztrák-Magyar Monarchia kikötőjébe.

SMS Donau

1900.04.24-i hír: „(Osztrák-magyar expedíció Délamerikában. Érdekes délamerikai expedíciót tervez az osztrák-magyar haditengerészet parancsnoka, Spaun báró tengernagy. 1900. május elején felszeretik a Donau osztrák-magyar hadihajót, amely Hans Antal fregatta-kapitány parancsnoksága alatt a déli óceán vizeire indul. A Donau egy évig marad távol és a következő utat fogja megtenni: Gibraltáron át Bahiába Brazíliába indul, onnan több délamerikai kikötő érintésével a keleti partok mellett lehajózik a híres Magéiban - szorosig, ahol átmegy a Csendes Óceánba és aztán a nyugati parton ismét felmegy Panamáig, útközben érintve a nagyobb kikötővárosokat. Innen megkezd a visszautazást Szent Ilona szigete felé, melyen kívül még a Falkland-szigetek egynémelyikét — tudva, lévően itt szenvedett hajótörést Orth János —iái érintik. Délamerikát ezúttal a Horn-foknál hajózzák, körül és innen hazafelé vitorlázik a Donau.] Az expedíció fő célja elsősorban az volna, hogy a fiatal tengerésztisztjelölteknek alkalmat nyújtsanak a gyakorlati kiképzésre és iskolázásra. Egyúttal azonban közgazdasági célja is volna az utazásnak. Az expedícióban részt fog venni a külügyminisztériumnak egy Dél-Amerikában állomásozó konzuli hivatalnoka is, akinek feladata rossz kereskedelmi és ipari érdekeink számára piacokat teremteni, azonkívül a délamerikai konzulátus szervezésének tervét megcsinálni. Az expedícióban a következő tisztek vesznek részt: Anton Hesse, Cattarinick János, Hansa Sándor, Schubert Ottokár, Martinek Ferenc sorhajóhadnagyok, Sándor Virgilius, Stankovics Miklós, Stockert Károly, Zipperer Egon, Seedank Emil, Migotti Norbert sorhajóászló-sok, huszonnégy tengerészhadapród, dr. Krok Jakab fregattaorvos, dr. Szisoviecki Antal korvetta-orvos, Blaha Konrád másodosztályú gépész és végül Müller Antal tengerészeti biztos. A hajón az utazás idejére a postatakarékpénztár is fog működni, mégpedig külön osztrák és külön magyar takarékpénztár.”⁸³⁸

„A tengerészeti szállítások tekintetében a vezetőség elsősorban azon iparkodik, hogy a delegáció által megszavazott anyagi eszközöket a legcélszerűbben és leggazdaságosabban fölhasználja. Általánosságban az állapot ma az, hogy Magyarország a szállításban jóval csekélyebb mértékben részesül, mint amennyi a kvóta szerint megilletné. A tengerészet

⁸³⁷ https://mnl.gov.hu/virtualis_kiallitas/ii_midon_japanban_voltam_a_cseresznyafak_viragoztak

⁸³⁸ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-04-24 / 112. szám
Agramer Zeitung, April 1900-04-25

vezetője egyenlő minőség és egyenlő árak mellett most tekintettel van Magyarországra és mezőgazdasági viszonyaira. Ipari részesedés tekintetében újabban javulás mutatkozik Magyarország javára, de az utolsó év kedvezőbb eredménye mellett is a kvótaarányt Magyarország a szállításban még koránt sem érte el. A külföldi megrendeléseket leszámítva, Magyarországra a szállítások 15,6 százaléka, Ausztriára 84,4 százaléka esik. A tengerészet vezetősége örömet támogatja a kereskedelmet, amennyire ez csak tehetségében áll. A múlt évben hajóink csaknem három hónapon át látogatták a Levante kikötőit; ez a látogatás a kereskedelmi összeköttetésekre is nagyon jó hatással volt. A hadihajók, ha külföldi kikötőt érintenek, mindig szereznek kereskedelmi tudósítást, amelyet a vezetőség esetről-esetre átad a két kereskedelmi minisztériumnak.”⁸³⁹

1900-ban földkerülő útra indult a haditengerészeti akadémia végzős kadétjaival. Az út első felében Anton Haus fregattkapitány volt a parancsnoka, aki 1901-ben, kínai vizeken átszállt az SMS Kaiserin und Königen Maria Theresia páncélos cirkálóra. 1901-ben fejezte be földkerülő útját. Ez volt a Monarchia hajóinak 7. sikeres földkerülő útja.

1900.05.01-én Anton Haus fregattkapitány parancsnoksága alatt, tengerészkadéttal a fedélzetén világkörüli útra futott ki Polából Dél-Amerika és Kelet-Ázsia felé.

1900.05.21-27- között Gibraltár-ban tartózkodott.

1900.06.06-07-én. St. Vincent sziget következett Dél-Amerika északi partvidékén.

Az útiterv szerint Rióban is ki kellett volna kötni, de a pestisjárvány miatt nem tértek oda be.

1900.06.26. – 1900.07.07. Bahia.

1900.06.28-án a Donau hadihajó Bahia-ba (Brazília) érkezett, ahol tíz napig marad.⁸⁴⁰

1900.07.26. – 1900.08.06. Montevideo következett.

Távirati jelentés szerint a Donau nevű hadihajó 1900.07.25-én nyolc napra Montevideoba érkezett. A hajón minden rendben van.⁸⁴¹

1900.08.13-23-án Bahia Blanca-t (Porto Belgrano), argentin haditengerészeti bázist kereste fel. Ez időben merült fel, hogy a feszült kínai helyzet miatt, a hajót a kínai vizekre küldik.

1900.08.13-i hír: „Tengerészkatonáink fokozták eddigi jó hírüket. Emlékezetes, hogy a takui ütközetnél is kitűntek s a tiencini harcoknál is dicsérettel említik őket. S gróf Waldersee, az új főparancsnok bizonyára jó hasznát fogja venni azoknak a csapatainknak is, melyek külügyi kormányunk jóvoltából most vannak útban Kína felé. A Kaiserin Elisabeth és Aspern nevű hadihajóink holnap indulnak el Ceylon fővárosának kikötőjéből s így körülbelül tíz nap múlva a kínai vizeken lesznek, a Leopard a Salamonszigetektől fog Kína felé indulni, újabban pedig még egy hadihajónkat is Kelet-Ázsiába rendelték. A Donau nevű korvett ez, mely eddig Délamerika partvidékein járt, de most parancsot kapott, hogy induljon azonnal Kínába, ahova 310 embert és 15 ágyút visz. A Donau lesz a hatodik hadihajó, mely monarkiánkat a Kína ellen operáló nemzetközi hadseregben képviseli.”

„A Donau nevű osztrák-magyar hadi korvett, mely ez idő szerint Dél-Amerika partvidékein hajózik, parancsot kapott, hogy fejezze be tanulmányútját s induljon azonnal a Sárga-tengerre és csatlakozzék az ott cirkáló osztrák-magyar kelet-ázsiai hajórajhoz. A kínai vizekre rendelt Donau, 1897-ben készült, 2340 tonna a tartalma és óránként 12 mértföldnyi sebességgel jár. Tüzérségi felszerelése 10 darab 12 centiméteres Actatius-ágyú, 4 golyósóró és egy könnyű ágyú. Legénysége 310 ember. Hogy a kelet-ázsiai osztrák-magyar hajóraj tengerészeinek a hozzátartozóikkal való táviratváltást olcsóbbá tegye, a hajóraj-parancsnokság német és francia mintára berendezett rövidítéses siffereket állapított meg.”⁸⁴² A hajó fegyverzetét egy adott lapszámon belül is eltérően adták meg.

⁸³⁹ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-05-24 / 141. szám

⁸⁴⁰ Alkotmány, 5. évfolyam, 1900-06-29 / 153. szám

⁸⁴¹ Pesti Hírlap, 22. évfolyam, 1900-07-28 / 205. szám

⁸⁴² Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-08-13 / 221. szám

„A Donau nevű hadihajó is a kínai vizekre indul, de csak ha dél-amerikai küldetését elvégezte. Ezen a hajón a kínai háborúban harcképtelenné lett katonáinkat fogják hazaszállítani. A Donau küldetése még néhány hónapot fog igénybe venni.”⁸⁴³

1900.08.24-i távirati jelentés szerint a Donau hadihajó Basia Blanca-ból (Bahia Blanca, Porto Belgrano, Argentína) elindult.⁸⁴⁴

1900.09.03-07-én Punta Arenas-ban volt.

1900. augusztus végén a posta szerint Punta-Arana-ba várták.⁸⁴⁵ Punta Arenas város Chile délkeleti végében, a Magellán-szoros északi partján.

1900.09.10-én a gyors Kínába küldését elvetették, így folytathatta eredeti kitűzött útvonalát.⁸⁴⁶

1900.09.07-08-án a Fortescue-öbölben vetett horgonyt.

1900.09.08-10-én a Glacier-öblöt kereste fel.

1900.09.10-11-én Nassau-öböl következett.

1900.09.11-12-én az Istmus-öbölben állt meg.

1900.09.12-13-án Mayne Harbour következett.

1900.09.13-14-én Puerto Bueno-ban járt.

1900.09.14-15-én a Tom-öblöt kereste fel.

1900.09.15-17-én Port Grappler következett.

1900.09.17-18-án Eden Harbour-ban vetett horgonyt.

1900.09.18-19-én a Connor-öbölben járt.

Távirati jelentés szerint a Donau osztrák-magyar hadihajó a 1900.09.29-én négy napi tartózkodásra Coronel-be (Chile) érkezett.⁸⁴⁷ A hajó a kikötőben négy napig marad.⁸⁴⁸

Más forrás szerint ekkor 1900.09.29. – 1900.10.02-án Valdivia-ban volt. Coronel és Valdivia között kicsivel több, mint 400 km a távolság.

1900.09.29-i hír szerint a Donau gőzös, mely most a Magelhaens-szorosban van.⁸⁴⁹

1900.10.04-06-án Talcahuano következett.

1900.10.05.-i távirati jelentés szerint a Donau osztrák-magyar hadihajó kétnapi tartózkodásra Talkahuanó-ba (Talcahuano, Chile) érkezett. A hajón minden rendben van.⁸⁵⁰

1900 augusztusában a postáját Valparasio-ba (Chile) küldték, de a hajót csak 1900.09.27-re várják oda.⁸⁵¹

1900.10.12.-i távirati jelentés szerint a Donau osztrák-magyar hadihajó 12 napra Valparaiso-ba érkezett. A hajón minden rendben van.⁸⁵² A posta alapján a hajónak már augusztusban ide kellett volna érkeznie. A hajó legalább egy hónapos késésben lehetett ekkor az eredeti útitervhez képest.

1900.11.05-06-án volt Taltal-ban.

1900.11.06-án Taltal-ba (Chile) érkezett, majd innét Antofagaszta-ba (Chile) megy tovább.⁸⁵³

1900.11.07-08-án járt Antofagosta-ban (Antofagaszta).

1900.11.09-10-én Tocopilla-ban járt.

Távirati jelentés szerint a Donau nevű osztrák-magyar hadihajó Copilla-ba (Chile) érkezett 1900.11.10/11-én. Útjának legközelebbi célja Iquique.⁸⁵⁴

⁸⁴³ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-08-14 / 222. szám

⁸⁴⁴ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-08-25 / 232. szám

⁸⁴⁵ Alkotmány, 5. évfolyam, 1900-07-28 / 178. szám

⁸⁴⁶ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-09-11 / 249. szám

⁸⁴⁷ Magyar Polgár, 23. évfolyam, 1900-10-02 / 225. szám

⁸⁴⁸ Pesti Hírlap, 22. évfolyam, 1900-10-02 / 271. szám

⁸⁴⁹ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-09-29 / 267. szám

⁸⁵⁰ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-10-06 / 274. szám

⁸⁵¹ Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-08-16 / 224. szám

⁸⁵² Magyarország, 7. évfolyam, 1900-10-13 / 272. szám

Neue Freie Presse, Oktober 1900-10-12

⁸⁵³ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-11-07 / 306. szám

Neue Freie Presse, November 1900-11-07

⁸⁵⁴ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-11-11 / 310. szám

[A salétromlelőhelyek Dél-Amerikában] Lapunk egyik barátja rámutat, hogy a Dél-Amerika nyugati partján fekvő kikötő, ahová a "Donau" korvett néhány nappal ezelőtt befutott küldetése során, nem Zopillának (Copilla), hanem Tocopillának hívják, amely gazdasági jelentőségét elsősorban kiterjedt salétromlelőhelyeinek köszönheti. Ezeket a lelőhelyeket egy angol vállalat, az "Anglo Chilean Nitrate and Railway Company" aknázza ki, amelynek vezérigazgatója Johann Baptist Scherzer, a volt császári és királyi követ, Dr. Karl von Scherzer unokaöccse. Nagyszámú osztrák, különösen dalmát, dolgozik ezekben a bányákban, és hatékonyságuk, intelligenciájuk és szolgálalkúságuk miatt előnyben részesítik őket a bennszülöttekkel szemben. Még a szomszédos Autos Ad salétrombányáiban is dalmátokat alkalmaznak, és úgy tűnik, hogy az osztrák munkások hatalmas jelenléte és egyre növekvő beáramlása Dél-Amerika világlistáján arra késztette a császári és királyi kormányt, hogy külön missziót küldjön oda, hogy jelentést tegyen az ottani gazdasági viszonyokról, és javaslatot tegyen hatékony konzulátusok felállítására a legmegfelelőbb helyen.⁸⁵⁵

1900.11.10/11. – 1900.12.03 között Iquique-ben járt.

1900.11.10-án érkezett Iquique-be. A hajó ott tartózkodását 8-10 napra tervezték.⁸⁵⁶

Az admirális hivatalhoz érkezett jelentések szerint a Donau korvetthajó Iquique-be (Chile), az Albatros Cerigoba és a Leopard hadigőzös Colomboba érkezett.⁸⁵⁷ Az SMS Donau ekkor Dél-Amerika nyugati partjai mentén hajózott észak felé.

A chilei városban az osztrák elem meglehetősen erős és a legelőnyösebb módon képviselteti magát. Az osztrákok által Antofagastába fektetett tőke legalább nyolcmillió pesót tesz ki. Két gyarmatosítónk már milliomos lett. Az út későbbi szakaszában a "Donau" korvett kikötött Tocopillában, ahol szintén egy jelentős osztrákokból álló kolónia található, bár szerény számban, és november 10-én megérkezett Iquiqueba, Chile utolsó kikötőjébe. Ott is található egy nevezetes osztrák kolónia, a külföldi gyarmatok között a legerősebb, és tagjai többnyire becsületes szorgalommal és takarékossgal sikerült tekintélyes pozíciókat és vagyont szerezniük.⁸⁵⁸

A „Donauhajó parancsnokának jelentése különösen kiemeli a Iquique-ben 26 éve létező osztrák tüzoltóság és az „Osztrák Kölcsönös Támogatási Egyesület” december 2-án tartott ünnepélyes hazafias gyűlését, valamint az osztrák kolónia hivatalos bankettjét aznap este. Az Iquique partjainál eltöltött hosszabb tartózkodás elsősorban Rakovszky követségi tanácsos utasításának volt köszönhető, hogy látogassa meg Oruro és La Paz (Bolíviában) városait. Célja kettős volt: információkat gyűjteni az Oruroban uralkodó helyzetről, ahol egy nagyszámú osztrák közösség él, valamint találkozni a bolíviai kormánnyal La Pazban, Bolívia fővárosában. E küldetés érdekében, valamint annak biztosítása érdekében, hogy Rakovszky követségi tanácsos, mint első és egyetlen diplomáciai megbízott, ne legyen egyedül hivatalos minőségben a bolíviai fővárosban, a parancsnok és a "Donau" törzsének egy tisztje kérésére csatlakozott hozzá kíséretként.⁸⁵⁹

1900.11.24-én Ófelsége Donau nevű korvetthajója Kelet-Ázsiába tart, miután Amerikából érkezve kelt át az óceánon.⁸⁶⁰

1900.12.08-14-én Callao következett.

1900.12.09-én a Donau hat napra Callao-ba (Peru) érkezett.⁸⁶¹ Ott a hajó hat napot töltött.⁸⁶²

1900.12.20-25-én Gyaquil-nál állt meg.

Neue Freie Presse, November 1900-11-11

⁸⁵⁵ Neue Freie Presse, November 1900-11-15

⁸⁵⁶ Neue Freie Presse, November 1900-11-13

⁸⁵⁷ Magyarország, 7. évfolyam, 1900-11-18 / 303. szám

⁸⁵⁸ Neues Wiener Journal, März 1901-03-24

⁸⁵⁹ Klagenfurter Zeitung, April 1901-04-06

⁸⁶⁰ Das Vaterland, November 1900-11-24

⁸⁶¹ Budapesti Napló, 5. évfolyam, 1900-12-10 / 339. szám

Neue Freie Presse, Dezember 1900-12-10

⁸⁶² Pesti Hírlap, 22. évfolyam, 1900-12-10 / 340. szám

1900.12.24-én a Donau hadihajó négy napra Guayaquil-ba (Ecuador) érkezett.⁸⁶³
1900.12.31. –1901.01.01-én az Elmo-öbölben horgonyzott.

1901.

1901.01.01-07-én Panama-ban járt. Meglátogatták a legénység tagja és a tisztek az épülő csatornát. 1900. november 13-án a postáját már Panama-ba küldték.⁸⁶⁴

1901. január elején a Panamában állomásozó Donau nevű osztrákmagyar hadihajó fedélzetén megjelent a kolumbiai hadsereg egy ezredese hadsegédével, egy kapitánnyal s bemutatkozott a hajó parancsnokának. Bemutatkozásánál elmondta, hogy ő magyar alattvaló és vezérkari főnöke Alban tábornoknak, Panama állam kormányzójának.⁸⁶⁵ A postai hírekből kiindulva, a panamai út előre nem volt betervezve a programba.

1901.01.11-15-én Punta Arenas (Costa Rica) következett.

1901.01.13-án megérkezett háromnapos tartózkodásra Punta Arenas-ba.⁸⁶⁶

1901.01.18-20-án Corinto (Nicaragua) következett.

1901.01.20-án a Donau osztrák-magyar hadihajó Korintus-ba (Corinto) érkezett, ahonnan három nap múlva tovább megy Amapala-ba (Honduras).⁸⁶⁷

1901.01.21-22-én Analpa (Amapala, Honduras) következett.

1901.01.23-án befutott Amapala-ba.⁸⁶⁸

1901.01.26-án a "Donau" korvett négynapos tartózkodásra megérkezett Acajutla-ba (El Salvador). Következő úti cél: San José (Guatemala).⁸⁶⁹

1901.01.28. – 1901.02.01-én San José következett.

1901.01.30-án a Donau korvett megérkezett San Joséba négynapos tartózkodásra. Következő úti cél Honolulu.⁸⁷⁰

1901.03.06-20 között volt Honolulu-ban.

A Donau 1901.03.06-án Honolulu-ba érkezett, ahol körülbelül két hétig marad.⁸⁷¹

1900 novemberében a postája már Honolulu-ba érkezik.⁸⁷² 1901 februárjában a hajó postáját Honolulu-ba (Hawaii) várták.⁸⁷³ A posta alapján már közel négy hónapos eltérésben van az eredeti útitervhez képest.

1901 márciusában találkozhatott egymással Jokohama-ban az SMS Kaiserin Maria Theresia és az SMS Donau. Anton Haus (Haas) fregattkapitány zászlóskapitányként átszáll Ófelsége a "Kaiserin Königin Maria Theresia" hajójára gróf Montecuccoli ellentengernagy parancsnoksága alá, míg a jelenlegi zászlóskapitány, Victor Ritter Bess von Lambuucci hadnagy a "Donau" korvettet hozza haza.⁸⁷⁴ Végül az SMS Donau legénységcseréje Nagaszakiban fejeződött be.

⁸⁶³ Pesti Hírlap, 22. évfolyam, 1900-12-24 / 354. szám

Neue Freie Presse, Dezember 1900-12-25

⁸⁶⁴ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-11-13 / 312. szám

⁸⁶⁵ Magyarország, 9. évfolyam, 1902-06-26 / 151. szám

⁸⁶⁶ Neue Freie Presse, Januar 1901-01-13

⁸⁶⁷ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-01-21 / 21. szám

Neue Freie Presse, Januar 1901-01-21

⁸⁶⁸ Neue Freie Presse, Januar 1901-01-23

⁸⁶⁹ Neue Freie Presse, Januar 1901-01-26

⁸⁷⁰ Neue Freie Presse, Januar 1901-01-30

⁸⁷¹ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-03-20 / 79. szám

⁸⁷² Budapesti Hírlap, 20. évfolyam, 1900-10-05 / 273. szám

⁸⁷³ Budapesti Hírlap, 21. évfolyam, 1901-01-05 / 5. szám

⁸⁷⁴ Grazer Tagblatt, Februar 1901-02-22

Agramer Zeitung, Februar 1901-02-22

1901.04.30. – 1901.05.21 között volt Nagaszaki-ban. Ide a hajót 1901 februárjában vagy márciusban várták eredetileg.⁸⁷⁵ 1901.05.09-17-ig Nagasaki-ban vetett horgonyt az SMS Mária Terézia cirkáló az SMS Donau közelében.⁸⁷⁶

A „**Donau**” hadihajó nagaszaki megérkezése alkalmából a következő változások lépnek életbe a törzs szolgálati szabályzatában: „A következő hadnagyokat osztják be a „Donau” korvettre: Guido von Kottow, Theodor von Winterhalder, Johann Sndral és Joseph Kollarz hadnagyok, mindannyian a „Zenta” torpedóhajóról, valamint Joseph von Primavesi hadnagyok az „Elisabeth” és a „Charles Masson” cirkálóról, valamint Ernst Stenner és Alfred Burkert („**Zenta**”) zászlósok, Rudolph von Czech („Elisabeth”), a tengerészcadétek pedig Otto Happe („**Maria Theresia**”), Eberhard von Zettmar („**Elisabeth**”), Alex ander Milosevie („Maria Theresia*”), Karl Noc („Aspern”), Marimlian Rechl, valamint Ernst von... ödrftex és Karl Heiß („Maria Theresia”), Wilhelm von Kayser („**Aspern**”), Jalus von...” Hild ("Maria Theresia"), Joseph Kogelnik ("Aspern"), Georg von Trapp, Eugen von Brasseur és Wilhelm Grancich ("Maria Theresia"), Rudolph Bürnstaller ("Zenta"), Wilhelm von Tichernatsch ("Elsabeth"), Rudolph Hoener és "Geslans Surgemironz" ("Zselláni Dr.") Werbense („Maria Theresia”). A „Maria Theresia” torpedódöngölő hajón a „Donau” kormányos vezérkara, Anton Hesse hadnagy, Franz von Hild, Franz Leist, Alexander von kadétek érkeznek. Anoston, Zoeph Jors, Hektor Slocovich, Alfred Hofmann, Ruolph Gylk, Stiegfried Gohanz, Johann Rössel és Dr. Anton von Lisowiei fregattsebész. Az Elisabeth cirkálón (a Donau-ból): Franz Martinak vonalvezető hadnagy, Hugo Kloß haditengerészeti kadétek, Pilades Lister és Max Wöb. Az "Aspern" torpedóhajón (a "Donauból"): Albert Heinz, Dagobert Müller, Max Honsel és Otto Kastner haditengerészeti kadétek. A "Zenta" torpedóhajón (a "Donau"-ról): Ottokar Schubert és Hichard Florio hadnagyok; Vonalbíró Nikolaus Stankovic, Egon Zipperer, Emerich von Schonta és Norbert Migotti zászlós; Günther von... Straub, Georg Wellisch, Hermann Willenik és Johann Potocmi haditengerészeti kadétek – a „Maria Theresia” vonalbírótól, Wilhelm Freiherr von Erfelsbern hadnagytól. A parancsnokváltás után a "Donau" korvett a legrövidebb úton indul vissza; érkezése augusztus végén várható. A „Donau” korvett parancsnokságát von Bleß-Sambuchs vonalórkapitány veszi át, míg a „Donau” korábbi parancsnoka, Haus vonalórkapitány veszi át a „Maria Theresia” parancsnokságát. A „Maria Theresia” korábbi vezérőrnagyát, von Cozulich korvettkapitányt Dr. Krimayr korvettkapitány váltja, aki már megkezdte útját.⁸⁷⁷ Úgy tűnik, hogy ekkoriban a Monarchia öt hajója is japán vizeken járt.

⁸⁷⁵ Pesti Napló, 51. évfolyam, 1900-09-29 / 267. szám

⁸⁷⁶ Rihmer Aurél (Budapest): Az Osztrák-Magyar Monarchia Haditengerészete Páncélosok „mindenkori csatahajó osztály” és cirkálók A flotta a sajtó tükrében ACTA HISTORICA HUNGARICA TURICIENSIA XL. évfolyam 3. szám A ZÜRICH MGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET 134. SZ. KIADVÁNYA ISSN 2297-7538

⁸⁷⁷ Neue Freie Presse, April 1901-04-14

878

879

Feltehetőleg az SMS Donau (III.)

1901.05.29-én érkezett Hongkongba.⁸⁸⁰ Hongkongot 1901.06.06/07-én hagyta el.
1901.06.17-én Saigon-ba érkezett.⁸⁸¹

Más forrás szerint 1901.06.15-19-én volt Saigon-ban.

1901.06.23. – 1901.07.02 között Szingapúr-ban.

1901.06.24.-i távirati jelentés szerint a Donau hadihajó Singapore-ba (Maláj-félsziget) érkezett.⁸⁸²

1901.07.06-11 között Tanjong Briok, (Batavia, Jakarta) következett.

1901.08.03-05-én járt Port Victoria-ban (Seychell-szigetek).

1901.08.03.-i Távirati jelentés szerint a Donau osztrák-magyar hadihajó két napra a Seychelles-szigeteken (Kelet Afrika) kötött ki.⁸⁸³

1901.08.14-17-én Áden-ben járt.

1901.08.16.-i távirati jelentés szerint a Donau osztrák-magyar hadihajó négy napra Adenbe érkezett.⁸⁸⁴

1901.08.23.-i távirati jelentés szerint 22-én a Donau hadihajó Jedda-ban (Dzsidda) kikötött, a hajón minden jól van.⁸⁸⁵

1901.08.29-én pár órára Suezbe érkezett.⁸⁸⁶

1901.08.31-én Port Said-ba érkezett. Innét 1901.09.01-én indult tovább.⁸⁸⁷

Más forrás szerint 1901.08.30-31-én volt Port Said-ban.

1901.09.08-án érkezett vissza a vilá körüli útról Triesztbe.

A «Donau» hadihajón, amely tudvalevőleg e hét elején Nagaszakiból Triesztbe érkezett, haditengerészetünk számos katonája tért vissza, akik a messze Keletről hősiességük jeleképpen nagy mennyiségű hadizsákmányt hoztak magukkal. A gazdag zsákmány mindennemű fegyverekből, zászlókból s egyéb harci jelvényekből áll. A lobogók legtöbbször nagy négyszögletű selyemszövetből készült, a közepén az ismeretes kínai sárkánnyal. Az egyik díszlobogón ez a fölírás olvasható: *Presa in guerra, Taku 17 Giugno, Gargatic Nicolo*, tehát a takui erődről származik. Vannak azonkívül háromszögletes kis jelző zászlók, rikító

⁸⁷⁸ Salzburger Fremden-Zeitung, Januar-Juni 1901-04-20

⁸⁷⁹ <https://kuk-kriegsmarine.it/navi/navi-a-vela/donau-66/>

⁸⁸⁰ Neue Freie Presse, Mai 1901-05-30

⁸⁸¹ Neue Freie Presse, Juni 1901-06-18

⁸⁸² Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-06-25 / 172. szám

⁸⁸³ Alkotmány, 6. évfolyam, 1901-08-04 / 185. szám

Neue Freie Presse, August 1901-08-04

⁸⁸⁴ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-08-17 / 226. szám

⁸⁸⁵ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-08-24 / 233. szám

⁸⁸⁶ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-08-30 / 239. szám

Neue Freie Presse, August 1901-08-30

⁸⁸⁷ Magyarország, 8. évfolyam, 1901-08-31 / 206. szám

vörös színű boxer-lobogók, amelyekre vallásos jelmondatok vannak hímezve. A fegyverek között mindennemű revolver, pisztoly, hosszú vállpuska látható. Vannak elöltöltők és viszont a legmodernebb szerkezetűek is. úgy látszik, hogy a kínaiak mindenféle használt fegyvert összevásároltak, amit külföldi ügynökök kínáltak megvételre. A kardok azonosak a német hadsereg kardjaival. Pengéjük a legfinomabb sollingeni acélból készült. A bajonetek olyanok, mint amelyeket a francia katonaság használ. A zsákmányul ejtett ágyuk közül az egyik, amelyiket Takunál szereztek meg, többszáz esztendő. Emellett azonban még kisebb-nagyobb kaliberű gyorstüzelők, amerikai golyószórók, Krupp-féle ágyúk, automata szerkezetű lövegek egészítik ki a gazdag hadizsákmányt.⁸⁸⁸

1901 szeptember 8-án érkezett Triesztbe a magyar fiúkat szállító Donau hadihajó. Az 1897-ben bevonult tengerészek voltak rajta. A legények biztosnak hitték, hogy majd Polában szabadságot fogják őket, hiszen a szolgálat négy év, a Chinában töltött idő pedig hadi esztendő. Valami ok miatt a legénység egy részét, a törvény ellenére sem szerelték le.⁸⁸⁹

A földkerülő út során kihajózott az Adriára. A Földközi tengert Gibraltárnál hagyta el. Az Atlanti óceánon felhajózott Braziliába. A Magellán-szoroson áthajózva, kijutott a Csendes-óceánra. Japán, Kína, Szingapúr és az Indiai-óceán érintésével, eljutott a Seychelle szigetekhez. Innét a Vörös tengeren felhajózva jutott el a Szezei csatornához. A csatornán áthaladva jutott a Földközi-tengerre, ahonnan már hamar hazai vizekre ért.

1901.08.13-án áthajózott Triesztből Polába, ahol leszerelték 1901.08.16-án.

1901.09.09-11-ig biztosan Triesztben volt. Ekkor bocsátották vízre az SMS Árpád pre-dreadnought-ot.⁸⁹⁰

1901 szeptemberében a „Donau” korvettet ki kell vonni a forgalomból, és át kell helyezni a második tartalékba.⁸⁹¹

1902 májusában az SMS Donau-t a kiscirkálók közé sorolták be.⁸⁹² Ebben az évben kazáncserét hajtottak rajta végre.⁸⁹³

1902-ben leszerelték.

1902.

Az SMS Donau 1902-ben még viszonylag fiatal hajó. Így kora nem indokolta a leszerelését. Viszont ez az az időszak, amikor a hadiflották nagyon gyorsan átalakultak. 1887-ben megjelentek a Monarchia flottájában a toronyhajók (SMS Kronprinz Erzherzog Rudolf és SMS Kronprinzessin Erzherzogin Stephanie) hogy ezek már 1895-re elavuljanak az SMS Monarch partvédő páncélos és társai megjelenésével. De 1900-ban az SMS Habsburg pre-dreadnought már őket is elavulttá tette. Az 1906-ban hadrendbe állított angol HMS Dreadnought viszont a pre-dreadnought-okat tette elavulttá. Az 1915-ben hadrendbe álló angol HMS Queen Elisabeth osztály pedig a korábbi dreadnoughtokat tette kissé korszerűtlenné. Közben, a fa testű, illetve fa testű és utólag páncélozott hajókat, felváltották a fém vázú hadihajók, és eltűntek a vitorlák. Közben a cirkálók sebessége is nagyon megnőtt. Az 1886-ban hadrendbe álló SMS Leopard cirkáló teste már fémből épült és sebessége majdnem 19 csomó. Az 1914-ben szolgálatba lépő SMS Helgoland cirkáló már akár 29 csomót is elért a sebesség terén. Ilyen gyors flottafejlődés

⁸⁸⁸ Alkotmány, 6. évfolyam, 1901-09-14 / 219. szám

⁸⁸⁹ Pesti Hírlap, 23. évfolyam, 1901-10-01 / 271. szám

⁸⁹⁰ Budapesti Hírlap, 21. évfolyam, 1901-09-10 / 249. szám

Alkotmány, 6. évfolyam, 1901-09-10 / 215. szám

⁸⁹¹ Neue Freie Presse, September 1901-09-03

⁸⁹² Danzers Arme-Zeitung, Januar-Juni 1902-05-29

⁸⁹³ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

mellett az 1894. augusztusában hadrendbe álló, fa testű, teljes vitorlázatú, és mindössze 12 csomós sebességre képes SMS Donau hamar elavulttá vált, még akkor is, ha fegyverzete több cirkálóval is fel vehette volna a versenyt.

1902-ben kazáncserét végeztek a hajón.

1906.10.31-től a sebenicói Hajósinas Iskola lakóhajója volt a háború végéig.

1909-ben laktanya és kiképzőhajó.⁸⁹⁴

1911-ben a Donau pótlására tervbe vették egy 20 000 tonnás hadihajó építését.⁸⁹⁵

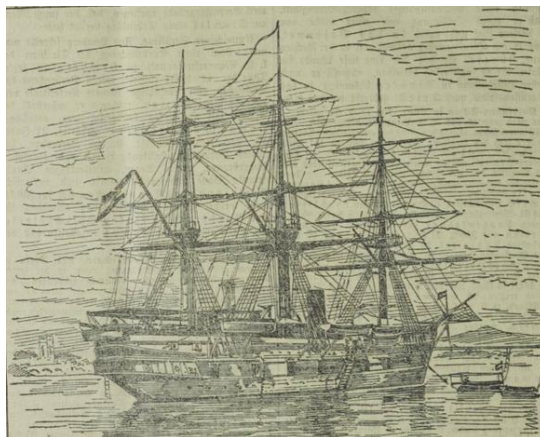
1919-ben Sebenicoban a Kulina Maddalena félszigetnél állt, mint lakóhajó. Itt az olaszok jogtalanul lefoglalták és állítólag még el is vontatták, majd később visszaszolgáltatták és visszavitték.

1920-ban a jugoszlávoké lett.

1921.03.04-én a jugoszláv Haditengerészet átvette és a ŠIBENIK, majd később a KRKA nevet adta neki. Šibenikben, a Kulina / Maddalena félszigetnél szolgált, mint lakóhajó az altisztek számára.

1943.11.16-án Šibenik brit bombázása során elsüllyedt, majd a háború után kiemelték és szétbontották.⁸⁹⁶

A flotta tudományos munkásságát Von W. v. Haardt: Die Kriegsmarine im Dienste der geographischen Wissenschaft von 1848 bis 1898., Mittheilungen der kaiserlich-königlichen Geographischen Gesellschaft, Juli-Dezember 1898 Festschrift 107-118. oldal (A haditengerészet a földrajzi tudomány szolgálatában 1848 és 1898 között) című munkája foglalja röviden össze.

897

Parancsnoka:

Maximilian Nottausser von Matata fregattkapitány 1894-1895⁸⁹⁸

Lehnhard Fneißler (Kneissler) (Leodegar Kneissler) fregattkapitány, majd sorhajókapitány 1895-1896⁸⁹⁹ (Utóbb, Rudolf Montecuccoli alatt a Monarchia helyettes főparancsnoka lett.)

Emil Ritter von Hermann fregattkapitány 1896-1898

Jenik Zazadsky lovag fregattáskapitány 1898. februártól.

Victor Ritter Bleß v. Sambuci sorhajókapitány 1899

Anton Haus (Hano Antal) császári és királyi fregattkapitány 1900-1901 (utóbb tengernagy)⁹⁰⁰

Victor Ritter Bess von Lambuucci (Sambuchi) hadnagy 1901

⁸⁹⁴ Kincses Kalendárium, 1909 A haditengerészet

⁸⁹⁵ Magyarország, 18. évfolyam, 1911-01-25 / 21. szám

⁸⁹⁶ <https://kriegsmarine.hu/hk/hajotestek.pdf>

⁸⁹⁷ Neuigkeits-Welt-Blatt, Oktober 1895-10-19

⁸⁹⁸ Die Presse, Juli 1894-07-11

⁸⁹⁹ Die Presse, August 1895-08-23

⁹⁰⁰ A világháború képes krónikája, 4. kötet, 1915-08-01 / 43. szám

brunfeldi Helmreichen Frigyes fregattkapitány 1914
Nitolits kapitány 1915
Czeife tartalékos hadnagy 1915
zebegényi Gründorf József lovag, korvettkapitány 1917
Franz Gauß korvettkapitány 1920 (Jugoszláv lobogó alatt)⁹⁰¹

⁹⁰¹ Danzers Armee-Zeitung, Januar-Juni 1927-03-11